

rokiv / S. Semenovych // Moloda sportyvna nauka Ukrainy. – L'viv : LDIFK. – Vyp. 3. – T. 1. – S. 308–311.

10. Prykhod'ko V. V. Reformuvannya vyshchych navchal'nykh zakladiv fizychnoyi kultury i sportu v Ukraini / V. Prykhod'ko // Teoriya i praktyka fizychnoho vykhovannya. – 2008. – №1. – S. 74–85. 11. Ogar G. O. Injection of the program of strength training with the added value of the growth of directness to the physical development and preparation of the children of 15-17 years / G. O. Ogar, V. A. San-zharov, V. I. Lasitsya, E. G. Ogar // Theory and technique of physical education. - 2011. -- No.10. - P.37-42.

12. Shyyan B. Teoriya i metodyka fizychnoho vykhovannya shkolyariv / B. Shyyan. – Ch. 1. – Ternopil' : Navch. kn.–Bohdan, 2003. – 272 s.

DOI 10.31392/NPU-nc.series 15.2021.1(129).11

Максимчук І. А.
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я людини, Маріупольський державний університет
Воцєвська О. В.
доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов природничих факультетів
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Сагач О. М.
кандидат історичних наук, доцент кафедри педагогіки та психології
Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського, м. Чернігів
Височан Л. М.
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фахових методик і технологій початкової освіти
ДВНЗ Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Степаненко Л. М.
доцент, доктор педагогічних наук, проректор з науково-педагогічної та виховної роботи,
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
Матвієнко О. В.
професор, доктор педагогічних наук, завідувачка кафедри педагогіки і методики початкового навчання,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

СИСТЕМА ВТІЛЕННЯ БАГАТОАСПЕКТНОГО ПІДХОДУ В ПІДВИЩЕННІ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Останнім часом науковці доводять тезу про те, що залучення різнорівневих аспектів і підходів до процесу навчання в частини студентів викликають стрибкоподібний ефект, згідно з яким синергія навчальних та позанавчальних факторів може привести навіть до перевершення результатів, очікуваних в рамках моделі. Втім, це можливо тільки за багатоваріантного моделювання, оскільки взаємопідсилення факторів оптимізації й ефективності в окремій академічній групі, факультеті чи ВНЗ «хоч і передбачає взаємодію (синергію) різних чинників з ефектом «золотого приросту», згідно з яким результат, як правило, переважає суму зусиль і витрат, все одно неможливий без математичних моделей часткових складових цього процесу. Оскільки складові (економічні, інформаційні, трудові тощо) не є ізоморфними в якісному й сутнісному планах, доцільно проводити прогнозування й оцінювання ефективності за окремими параметрами. На першому мотиваційному етапі – відбувається розвиток знання компонента педагогічної майстерності, що визначається необхідністю освоєння майбутніми учителями фізичної культури системи основних педагогічних знань і умінь для майбутньої професійної діяльності в умовах професійного середовища. Метою другого етапу діяльного формування соціальної компетентності майбутніх фахівців сфери обслуговування є розвиток умінь сприйняття і розуміння емоційного стану опонента в критичній ситуації; підбір основних стратегій поведінки у різних ситуаціях, вирішення конфліктних ситуацій та умов їх використання в професійному середовищі. Третім етапом є етап рефлексії. Цей етап ми виокремили тому, що розвиток педагогічної майстерності передбачає наявність рефлексії у студента, завдяки чому він бачить себе та інших суб'єктів взаємодії в різних ситуаціях; здійснює вибір засобів і способів розв'язання або запобігання конфліктам.

Ключові слова: різнорівневі аспекти, перевершення результатів, мотиваційний етап, соціальна компетентність, рефлексія студента, суб'єкти взаємодії.

Максимчук И. А., Воцєвская О. В., Сагач О. М., Височан Л. М., Степаненко Л. М., Матвиенко Е. В.
Система воплощения многоаспектного подхода в повышении педагогического мастерства. В последнее время ученые доказывают тезис о том, что привлечение разноуровневых аспектов и подходов к процессу обучения в части студентов вызывают скачкообразный эффект, согласно которому синергия учебных и внеучебных факторов может привести даже к превышению результатов, ожидаемых в рамках модели. Впрочем, это возможно только при многовариантного моделирования, поскольку взаимоусиления факторов оптимизации и эффективности в отдельной академической группе, факультете или вузов «хотя и предполагает взаимодействие (синергию) различных факторов с эффектом «золотого прироста», согласно которому результат, как правило, преобладает сумму усилий и затрат, все равно невозможно без математических моделей частных составляющих этого процесса. Поскольку составляющие (экономические, информационные, трудовые и т.п.) не являются изоморфными в качественном и сущностном планах, целесообразно проводить прогнозирования и оценки эффективности по отдельным параметрам. На первом мотивационном этапе - происходит развитие знания компонента

педагогического мастерства, что определяется необходимостью освоения будущими учителями физической культуры системы основных педагогических знаний и умений для будущей профессиональной деятельности в условиях профессиональной среды. Целью второго этапа деятельностного формирования социальной компетентности будущих специалистов сферы обслуживания является развитие умений восприятия и понимания эмоционального состояния оппонента в критической ситуации; подбор основных стратегий поведения в различных ситуациях, решение конфликтных ситуаций и условий их использования в профессиональной среде. Третьим этапом является этап рефлексии. Этот этап мы выделили потому что развитие педагогического мастерства предполагает наличие рефлексии у студента, благодаря чему он видит себя и других субъектов взаимодействия в различных ситуациях; осуществляет выбор средств и способов решения или предотвращения конфликтов.

Ключевые слова: разноуровневые аспекты, превышение результатов, мотивационный этап, социальная компетентность, рефлексия студента, субъекты взаимодействия.

Iryna Maksymchuk, Olga Voshchevska, Oksana Sahach, Lesja Vysochan, Liudmyla Stepanenko, Olena Matviienko. *The implementing system of a multidimensional approach to improving pedagogical excellence.* Recently, scientists have been proving the thesis that attracting multi-level aspects and approaches to the learning process among students causes a leap effect, according to which synergy of educational and non-educational factors can even lead to exceeding the results expected within the model. However, this is possible only with multivariable modeling, since the mutual strengthening of optimization and efficiency factors in a separate academic group, faculty or universities "although it involves the interaction (synergy) of various factors with the effect of golden growth", according to which the result, as a rule, prevails the sum of effort and cost, is still impossible without mathematical models of the private components of this process. As the components (economic, informational, labor, etc.) aren't isomorphic in qualitative and essential plans, it is advisable to carry out forecasting and performance assessments according to individual parameters. At the first motivational stage, there is the development of the knowledge component of pedagogical skills, which is determined by the need for future teachers to develop physical culture of the system of basic pedagogical knowledge and skills for future professional activity in the professional environment. The purpose of the second stage of the activity formation of the social competence of future service specialists is to develop the skills of perception and understanding of the emotional state of the opponent in a critical situation; selection of basic strategies of behavior in different situations, solution of conflict situations and conditions of their use in a professional environment. The third stage is the reflection stage. We highlighted this stage because the development of pedagogical skills involves the presence of reflection in a student, due to which he sees himself and other subjects of interaction in various situations; selects means and methods to resolve or prevent conflicts.

Keywords: multi-level aspects, excess of results, motivational stage, social competence, student reflection, subjects of interaction.

Постановка проблеми. Останнім часом науковці-системологи доводять тезу про те, що залучення різнорівневих аспектів і підходів до процесу навчання в частині студентів викликають стрибкоподібний ефект, згідно з яким синергія навчальних та позанавчальних факторів може привести навіть до перевершення результатів, очікуваних в рамках моделі. Втім, це можливо тільки за багатоваріантного моделювання, оскільки взаємопідсилення факторів оптимізації й ефективності в окремій академічній групі, факультеті чи ВНЗ «хоч і передбачає взаємодію (синергію) різних чинників з ефектом «золотого приросту», згідно з яким результат, як правило, переважає суму зусиль і витрат, все одно неможливий без математичних моделей часткових складових цього процесу. Оскільки складові (економічні, інформаційні, трудові тощо) не є ізоморфними в якісному й сутнісному планах, доцільно проводити прогнозування й оцінювання ефективності за окремими параметрами [1, с. 259].

Гіпотетично припускаємо, що підвищення ПМ майбутніх учителів фізичної культури на базі референтних груп Інституту фізкультури і спорту ВДПУ та ХНУ не може обмежуватися тільки оптимізацією освітнього процесу, а передбачає включення об'єктів (за сучасними поглядами студенти є водночас і суб'єктами навчально-виховного процесу) в ширше коло освітніх і позаосвітніх контекстів.

Так, студентка М. (IV курс), яка виявила високий рівень зі спеціальних та загальнопедагогічних дисциплін, була рекомендована до участі в конкурсі педагогічної майстерності університету, посіла там призове місце. Це підвищило її самооцінку й мотивацію, створило додаткові умови до ще більшого самовдосконалення. Студентка одержала направлення на проходження практики в одному з ліцеїв м. Вінниці, де відмінно справлялася з розв'язанням педагогічних задач і проблем в рамках предмету «Фізичне виховання» й була запрошена адміністрацією школи до працевлаштування в їхньому закладі після завершення навчання. Цей приклад наочно демонструє взаємопідсилювальний і стрибкоподібний ефект розвитку ПМ у студента, який має високі вихідні дані й, окрім засвоєння типової програми, акцентується на власному саморозвитку за доцільного менеджменту й курування викладачами ВНЗ.

Аналіз актуальних досліджень. На рисунку 1 абстрактно зображено у вигляді концентричних контурів систему втілення багатоаспектного підходу в підвищенні ПМ серед майбутніх учителів фізичної культури. Так, внутрішня зона 1 позначає особистість студента, яка є центральним суб'єктом (водночас й об'єктом) освітнього процесу й керованого й некерованого впливу взагалі, вона є відкритою до впливу й варіантів розвитку. Зона 2 є найменш досконалою, замкнутою, оскільки позначає доцільно організований освітній процес й освітнє середовище, що мусить бути, попри індивідуальний підхід, максимально уніфікованим, таким, що відповідає різним потребам і можливостям усіх студентів (лекції, семінарські, практичні, лабораторні заняття, навчальні практики, конкурси). Контур 3 символізує експериментальну освітню модель з не визначеними чітко освітніми цілями, оскільки студенти з різною мотивацією, можливостями, результатами, засвоївши обов'язки й обмежений зміст освіти навчального процесу (зона 2), одержують багатоваріантну перспективу розвитку власної педагогічної особистості. Контур 4 – це вже не модель, а система (освіти, культури, суспільства), що також є потенційно

відкритою й проникною. Вийшовши на цей рівень (за умов засвоєння внутрішніх рівнів), студент або дипломований фахівець за умов мотивації й самоорганізації вже сам удосконалює свою ПМ. Для майбутніх учителів фізичної культури підключення до цієї когнітивної зони здійснюється шляхом їхнього планомірного або спонтанного включення в позаосвітній контекст (участь в громадському житті, заняття окремими видами спорту, практика таборів, туристичних походів, інших факультативних заходів, нарешті – необмежене засвоєння здобутків світової культури). При цьому вектор 5, що стосується особистості студента засвідчує перманентну потребу студента вийти з обмеженого доцільного впливу викладачів, організації навчального процесу, що в найкращому вияві передбачає засвоєння навчальних програм і вихід на рівень моделі, а далі – системи.

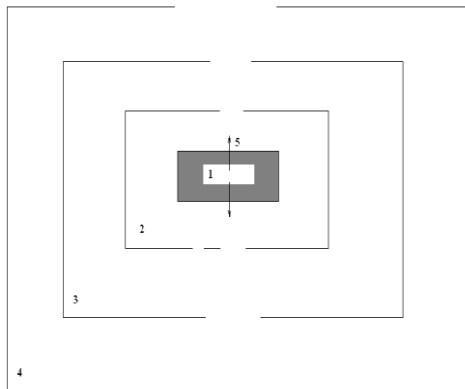

Рис. 1. Синергія аспектів підвищення ПМ

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні системи втілення багатоаспектного підходу в підвищенні педагогічної майстерності.

Виклад основного матеріалу. На відміну від інших шкільних дисциплін «Фізична культура» зорієнтована не тільки на відтворювальний результат, а й на вироблення власної фізичної, естетичної, духовної, моральної культури й змушена ламати загальносупільний стереотип щодо фізичної культури як сфери тільки тілесного вдосконалення. Культурологічне моделювання компетенцій майбутнього вчителя фізичної культури містить: а) загальнолюдські знання і цінності; б) фізкультурні, валеологічні й медико-біологічні. Оскільки інтелектуальні, педагогічні й фізичні дані майбутніх учителів фізичної культури є індивідуальними, то моделювання їхнього освітнього процесу має бути не уніфікованим, а різнорівневим. Такий підхід хоч і передбачає часткову втрату ефективності в процесі його реалізації, зате зорієнтований на стрибкоподібний ефект зростання ПМ частини майбутніх педагогів.

В основі особистісно зорієнтованого підходу (І. Бех [2], Є. Бондаревська [3] та ін.) лежить визнання індивідуальності, самобутності, самоцінності кожного студента, її розвиток не як «колективного суб'єкта», а, перш за все, як індивіда, наділеного власним неповторним «суб'єктивним досвідом». Включити цей досвід в процес пізнання (засвоєння) означає організувати власну діяльність на основі особистісних потреб, інтересів, прагнень.

Значною перевагою компетентнісного підходу (І. Зимня [4], Н. Кузьміна [5] та ін.) є те, що всі характеристики професійної компетентності співвіднесені зі сторонами праці вчителя, зокрема: його технологією – власне педагогічною діяльністю, педагогічним спілкуванням та особистістю вчителя.

Варто зазначити, що ефективний розвиток педагогічної майстерності компетентності майбутніх учителів фізичної культури залежить від доцільного та обґрунтованого вибору принципів навчання, а також за умови системного їх використання, оскільки всі принципи взаємопов'язані, взаємозалежні й описують цілісний процес розвитку педагогічної майстерності. Зважаючи на це, у структуру моделі входять також загальнодидактичні принципи розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури. До загальнодидактичних включено такі принципи: науковості, свідомості, наочності, систематичності й послідовності, індивідуальності, доступності, взаємозв'язку навчання та життя, міждисциплінарності, міцності, цілеспрямованості.

Розвиток педагогічної майстерності компетентності майбутніх учителів фізичної культури можливий лише за умови дослідження сутності та причино-наслідкових зв'язків складників зазначеного процесу. Зважаючи на це, принцип науковості у відношенні до розвитку педагогічної майстерності компетентності майбутніх учителів фізичної культури означає, що цей процес має бути науково дослідженим та обґрунтованим, включаючи мету, принципи, підходи, педагогічні умови, компоненти означеної характеристики та блоки для їх формування.

Принцип свідомості розвитку педагогічної майстерності компетентності майбутніх учителів фізичної культури передбачає засвоєння знань та умінь із усвідомленням їх необхідності для майбутньої професійної діяльності. Крім того, зазначений принцип спрямований також на розвиток пізнавальної діяльності студентів, на підвищення мотивації до розвитку педагогічної майстерності компетентності майбутніх учителів фізичної культури, на розуміння необхідності розвивати педагогічні здібності не лише у навчальному процесі, а й після закінчення вищого навчального закладу.

Принцип систематичності й послідовності у розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури передбачає систематичне встановлення зв'язків та співвідношень між поняттями, що вивчаються, розподіл навчального матеріалу на логічно завершені частини та їх послідовне вивчення.

Принцип міцності засвоєння знань, умінь і навичок спрямований на ґрунтовне засвоєння педагогічних знань, розвиток необхідних комунікативних умінь та навичок, а також набуття практичного досвіду студентами із усіх видів професійної педагогічної діяльності майбутніх учителів фізичної культури.

Принцип доступності передбачає відповідність змісту, обсягу і характеру матеріалу, що вивчається, віковим особливостям і рівню попередньої підготовки студентів [6, с. 235].

Важливу роль серед загальнодидактичних принципів відіграє принцип наочності. У педагогіці його прийнято уважати похідним від принципу доступності, адже наочність робить новий навчальний матеріал більш доступним для сприйняття і запам'ятовування. Завдяки наочності студенти швидше сприймають, опановують новий, незнайомий матеріал, що впливає на розвиток педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури.

Принцип індивідуального підходу дає змогу в умовах колективної роботи кожному студенту оволодівати знаннями, уміннями та навичками по-своєму, зважаючи на власний рівень розвитку пізнавальних здібностей, самостійності, наполегливості і працездатності. Викладач має урахувати індивідуальні особливості студентів. Сутність цього принципу полягає у послідовній активізації і розвитку наявних у кожного студента інтелектуальних здібностей, знань і мовленнєвого досвіду, його емоцій і настроїв [7, с. 144].

Варто звернути увагу на значущість принципу цілеспрямованості, що вимагає визначення загальної мети, яка задається суспільством і навчальними програмами. Для успішної реалізації цього принципу викладачу необхідно чітко формулювати цілі заняття, щоб їх студенти могли легко сприйняти та зрозуміти [8, с. 106].

Ще одним важливим чинником розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури є реалізація принципу міждисциплінарності. Принцип міждисциплінарності полягає у забезпеченні цілісності засвоєння та використання різних аспектів педагогічної майстерності, що вивчаються в рамках певних дисциплін.

Моделювання ситуацій наближених до реальних професійних умов соціальної взаємодії за інтерактивного навчання забезпечує реалізацію ще одного домінуючого в нашому дослідженні принципу – принципу взаємозв'язку навчання і життя. Опора на цей принцип передбачає залучення студентів до застосування набутих знань, навичок і умінь на практиці; використання життєвого досвіду студентів; виконання студентами завдань, що моделюють фрагменти майбутньої професійної діяльності.

Додатковим діагностувальним компонентом було незалежне й порівняльне тестування, анкетування й діагностування навчально-педагогічних кадрів поза Інститутом фізичної культури і спорту ВДПУ: практикуючих вчителів, які одержали вищу освіту й займаються / не займаються самоосвітою й самовдосконаленням; студентів інших факультетів. Ці заходи були здійснені з метою спростування або підтвердження деяких гіпотетичних припущень щодо залежності ПМ від фаху, етапу здобуття освіти, набуття досвіду тощо; подолання соціальних та педагогічних стереотипів щодо майбутніх учителів фізичної культури; порівняльної характеристики розвитку ПМ за різними аспектами: праксеологічний (вчителі музичного, трудового, фізичної культури), теоретичний (вчителі математики, історії) тощо.

Моделювання освітнього процесу майбутніх учителів фізичної культури неможливе без урахування вихідних та поточних даних успішності, досягнень та розвитку особистостей. У зв'язку з цим у рамках експерименту, що є практичною частиною дослідження, передбачено низку діагностувальних та емпіричних заходів, що дозволять зробити теоретичні висновки щодо проектування і моделювання навчально-виховного процесу.

Як уже йшлося вище, розвиток ПМ у рамках здобуття вищої освіти майбутніми вчителями фізичної культури залежить від кількох позаосвітніх факторів: загального інтелектуального розвитку (як правило, відображається у результатах ЗНО), мотивації бути вчителем, тренером (визначається методом анкетування на початковій стадії навчання), наявності педагогічних здібностей або схильностей (діагностується за результатами навчальної діяльності, відгуками викладачів), а також загальної фізичної підготовки, оскільки учитель фізичної культури має бути живим утіленням естетичного, фізичного й спортивного ідеалу (регулюється творчим конкурсом під час вступної кампанії).

На практичному рівні ПМ виявляється не стільки на діагностувальному рівні (анкетування, модульні контролі тощо), скільки в оцінці проведення уроку та його ефективності. Серед принципів підвищення ПМ на рівні вдосконалення проведення уроків фізичної культури науковці відзначають: демократизацію, гуманізацію, гуманітаризацію, інтенсифікацію, модульність навчання, позитивний підхід, національну забарвленість, інноваційність, інтерактивність, нетиповість занять, диференціацію й індивідуалізацію навчання.

Упровадження й корекція вказаних принципів на рівні педагогічних практик студентів неможливі без аналізу уроків фізичної культури, чим неодноразово займалися науковці П. Петрова, В. Медведєв, Б. Шиян [9], Ю. Васькова. Саме вони відзначають виняткову роль самоспостереження й самоаналізу уроку, що лежить в основі власної творчої педагогічної лабораторії й самовдосконалення. Так, на пропедевтичному рівні дослідження референтним групам студентів IV-V курсів було запропоновано під час практики вести поурочний щоденник з елементарною структурою: фіксація педагогічних моментів, прийомів та епізодів, що вдалися, й невдалих елементів. Третя колонка щоденника була присвячена власне самоаналізу й містила питання: в чому причина часткових педагогічних невдач, як би я провів цей фрагмент по-новому, яким було б ідеальне вирішення педагогічної проблеми тощо.

Подолання технократичного й інформаційного підходів у підготовці вчителів фізичної культури збіглося з лібералізацією суспільно-політичного життя часів перебудови. Як зазначає Г. Нагорна, на цьому етапі є актуальним зближення практичних педагогічних прийомів з життєвою й педагогічною практикою: моделювання ситуацій, практичні тренінги, ігри, розробка й проведення сценаріїв [6]. Паралельно з цим спостерігаються тенденції ущільнення теоретичних дисциплін з метою уникнення ізоморфного матеріалу і, як результат, звільнення навчального часу для моделювання практичних аспектів, що розвиватимуть ПМ.

Новітня парадигма педагогіки в контексті демократичної трансформації суспільства передбачає багатоаспектний підхід, що передбачає не тільки зміни в методології вищої та середньої освіти, а й реформи політичної, економічної й соціальної структури суспільства. Це означає, що рівень ПМ учителя залежить не тільки від його внутрішніх зусиль, а й від оновленої системи фінансування освіти, зміни повноважень шкіл і ВНЗ, а на рівні політики – у розробленні нової законодавчої бази та політики. Все вищевказане корелює з найглибшим рівнем – зміною стереотипів щодо ролі й сутності

педагога, зокрема вчителя фізичної культури, який насправді діє не за залишковим принципом (головне математика, українська мова, а фізична культура – найменш потрібний предмет), а втілює один із основних базисів становлення особистості.

Принципи перманентного моделювання освітнього процесу в діяльності вчителя та вдосконалення його ПМ базуються на сучасних принципах освіти: неперервність (освіта впродовж життя), незавершеність, відкритість, включеність усіх суб'єктів у освітній процес (інклюзія).

Аналізуючи проблеми доступності й універсальності вищої освіти для різних верств населення, що мають гетерогенні потреби, Г. Давиденко [6] у докторському дослідженні зазначає: «Для сучасного глобалізованого світу властива розбудова та модифікація вищих навчальних закладів нового типу, що характеризуються інтегрованістю, багаторівневістю, відкритістю, інфраструктурністю й комплексністю, дотримуючись принципів наступності та неперервності у здобутті фаху й освіти. Оскільки втілення інклюзивної моделі в конкретному ВНЗ не передбачає його повної реструктуризації або ж передбачає її впродовж тривалого часу, науковці пропонують реалізовувати інклюзію у форматі тривалого проекту» [6, с. 236].

Ураховуючи новітню суб'єкт-суб'єктну взаємодію учителя й учня, можна узагальнити, що більшість діяльнісних і когнітивних зусиль вчителя мають бути зорієнтовані амбівалентно – на учня й на себе: діагностика й самодіагностика, аналіз і самоаналіз, організація й самоорганізація, вдосконалення й самовдосконалення, навчання й самонавчання тощо. Як правило, за традицією ці зусилля звернені тільки в бік учня, тобто за суб'єкт – об'єктом принципом.

Іншим недоліком у формуванні ПМ в рамках університетського навчання та перших років практичного досвіду є низка стереотипів, на яких наголошували Н. Кузьміна [5] та інші. Це – планування уроків, що не передбачає варіативних педагогічних моментів (шаблонність), акцент на предметному компоненті змісту освіти, а не творчому, а також ставлення до педагогічної майстерності як до досвіду, який набувається з часом сам по собі [5].

Сучасні науковці розробили основні принципи моделювання освітнього процесу, зокрема: системність, структурність, ієрархічність, динамічність, інноваційність, контекстність (взаємодія із середовищем), особистісна орієнтованість. Так, О. Веселкова [11] вказує на важливість не тільки загальнопедагогічного моделювання виробничих ситуацій для студентів інститутів та факультетів фізичного виховання, а й на імітаційну й організаційну діяльність щодо моделювання загальногуманітарних, правових, культурних ситуацій, що потребують інтелектуального вирішення [11].

Аналіз теоретичних і методичних джерел, а також анкетування викладацького складу ВДПУ іа ХНУ дозволяє зробити проміжний висновок: ефективність моделювання навчально-виховної діяльності майбутніх вчителів фізичної культури залежить, передусім, від внутрішніх психологічних чинників, зокрема мотивації.

Це підкріплюється дослідженнями авторитетних науковців, Так, В. Огульчанський зазначає: «Усвідомлення педагогом змісту своєї педагогічної діяльності – результат розвитку його смислової сфери, сутнісним компонентом його професійної готовності до здійснення педагогічної діяльності, оволодіння якою потребує певної смислопошукової активності студентів і передбачає імітаційне моделювання ситуацій, що вимагають від майбутніх педагогів рефлексії власної ціннісно-смислової сфери та її усвідомленого саморозвитку» [12, с. 42].

Т. Матвійчук, підтримуючи ідеї Ю. Бабанського та І. Зязюна щодо можливості моделювання тільки в рамках системи, зазначає: «умовами розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури у ВНЗ уважаємо заходи щодо організації навчально-виховного процесу у вищій школі галузі ФКіС, що забезпечують підвищення ефективності виховання, навчання та розвитку особистості майбутнього вчителя, покращення якості всіх складових його педагогічної майстерності шляхом реалізації нової парадигми освіти, оновлення змісту навчання, застосування сучасних методик і технологій, створення інноваційного освітнього середовища» [13, с. 74].

У змістово-технологічному блоці моделі подано структурні компоненти педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури: мотиваційний, знанневий, діяльнісний, ціннісний та особистісний.

З метою формування усіх компонентів ми уточнили та обрuntuвали зміст позааудиторної роботи, до якої залучалися майбутні учителі фізичної культури. Аналіз науково-педагогічної літератури дав можливість визначити структурні компоненти позааудиторної роботи, до яких належать: самостійна робота, науково-дослідна робота, виховна робота, спортивна діяльність, волонтерська робота, участь у роботі студентського самоврядування [14-33].

Як показали результати нашого дослідження, активне залучення майбутніх учителів фізичної культури до участі у різних видах практики й у позааудиторній діяльності позитивно впливає на розвиток у них педагогічної майстерності.

Аналіз наукової літератури і власний досвід роботи у ВНЗ переконують в тому, що існує наявність тісного взаємозв'язку навчання і виховання у формуванні особистості студента. Проте контент-аналіз навчальних програм показав наявність незначної кількості навчальних тем у дисциплінах різних циклів професійної підготовки. Це є однією із вагомих причин чинників недостатнього рівня розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури. Тому ми запропонували викладачам доповнити навчальні дисципліни темами професійно-педагогічного спрямування та увести викладання спецкурсу «Основи розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури». Логічним було представлення змісту навчальних дисциплін у нашій моделі.

Висновки. Розвиток педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури відбувається в три етапи, серед яких можна виокремити такі: мотиваційний, діяльнісний і рефлексійний.

На першому мотиваційному етапі – відбувається розвиток знанневого компонента педагогічної майстерності, що визначається необхідністю освоєння майбутніми учителями фізичної культури системи основних педагогічних знань і умінь для майбутньої професійної діяльності в умовах професійного середовища. З цією метою ми пропонуємо використовувати в процесі навчання у межах навчальних дисциплін такі методи навчання, як: інтегровані лекції, семінарські заняття, практичні роботи, дослідницьку діяльність, розв'язання ситуативних завдань, активні методи навчання (інтерактивні лекції, проблемне навчання, аналіз відео-ситуацій, дидактичні та рольові ігри, тренінгові вправи) тощо.

Метою другого етапу діяльнісного формування соціальної компетентності майбутніх фахівців сфери обслуговування є розвиток умінь сприйняття і розуміння емоційного стану опонента в критичній ситуації; підбір основних стратегій поведінки у різних ситуаціях, вирішення конфліктних ситуацій та умов їх використання в професійному середовищі. На нашу думку, на цьому етапі ефективними будуть такі форми роботи, як: практичні та семінарські заняття у процесі навчання, різні види практики, позааудиторна робота. Основними методами навчання будуть: дидактичні ігри, рольові ігри, ділові ігри, ігри інтенсивного навчання, тренінги, дискусії.

Третім етапом є етап рефлексії. Цей етап ми виокремили тому, що розвиток педагогічної майстерності передбачає наявність рефлексії у студента, завдяки чому він бачить себе та інших суб'єктів взаємодії в різних ситуаціях; здійснює вибір засобів і способів розв'язання або запобігання конфліктам. На цьому етапі переважають ситуації, спрямовані на формування вміння адекватно сприймати проблему, що виникла під час взаємодії, спрямовувати її у потрібне русло. Під час розв'язання ситуацій у студентів розвиваються уміння використовувати і вдало поєднувати методи, прийоми та засоби продуктивної педагогічної взаємодії, навички критики конструктивними способами; творчо вирішувати професійні негаразди, толерантно й емпатійно ставитися до учнів. а не лише використовувати набутий досвід; швидко аналізувати ситуацію і прогнозувати її розвиток; здатність на інтуїтивному рівні відчувати настрій співрозмовника, прогнозувати його поведінку, запобігати розвитку негативного конфлікту.

Також у цьому блоці представлено технології, що використовувалися, а саме: інтерактивні, тренінгові, проектного навчання й інформаційні.

Література:

1. Демінська Л. О. Міжпредметні зв'язки у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 „Теорія і методика професійної освіти” / Л. О. Демінська. – Луганськ, 2004. – 20 с.
2. Бех І. Д. Виховання особистості: У 2 кн. Кн. 1: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади : [наук. видання] / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – 280 с.
3. Бондаревская Е. В. Теория и практика личностно ориентированного образования : монография / Е. В. Бондаревская. – Ростов н/Д : изд-во Ростовского пед. ун-та, 2000. – 354 с.
4. Зимняя И. А. Педагогическая психология : [учебник для вузов] / И. А. Зимняя / [Изд. второе, доп., испр. и перераб.] – М. : Логос, 2003. – С. 139–140.
5. Кузьмина Н. В. Очерки психологии труда учителя. Психологическая структура деятельности учителя и формирование его личности. – Л.: Изд-во Ленинградского университета, 1967. – 183 с.
6. Нагорна Г. О. Вироблення у студентів умінь аналізувати педагогічні ситуації // Радянська школа. – 1982. – №11. – С. 81-87.
7. Ушинський К. Д. Вибрані твори: У 2-х томах / К. Д. Ушинський – К.: Наукова думка, 1983. – Т. 1. – 280 с.
8. Інноваційні педагогічні технології: теорія та практика використання у вищій школі : [монографія] / І. І. Доброскок, В. П. Коцур, С. О. Нікітчина [та ін.] ; Переяслав-Хмельницьк. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди , Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України. – Переяслав-Хмельницьк. : Вид-во С. В. Карпук, 2008. – 284 с.
9. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Ч. 2 /Б.М.Шиян – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2002. – 247 с.
10. Давиденко Г. В. Теоретико-методичні засади організації інклюзивного навчання у вищих навчальних закладах країн Європейського Союзу : Дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Давиденко Ганна Віталіївна ; НАПН України Ін-т вищої освіти. – Київ, 2015. – 410 с.
11. Веселкова Е. Г. Формирование профессионально-правовых знаний и умений студентов ИФК методами имитационного моделирования. Автореф. дис... канд. пед. наук. / Е. Г. Веселкова. – Омск, 1995. – 21 с.
12. Общая психология: учебник для студентов пед. институтов; под ред. А. В. Петровского. – М. : Просвещение, 1976. – 479 с.
13. Матвійчук Т. Ф. Формування педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичного виховання й процесі професійної підготовки. Дис...канд. пед. наук. – 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Тетяна Фартівна Матвійчук. – Львів, 201 с.
14. Демченко І. І., Максимчук Б. А., Протас О. Л., Козій О. М., Демчишина О. В., Сагач О. М., Плетеницька Л. С., Максимчук І. А. Динаміка розвитку педагогічної майстерності та взаємодія факторів її формування / Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науковопедагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. – Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. – Випуск 1 (121) 20. – с. 114 (С. 34-39)
15. Максимчук Б. А., Максимчук І. А. Формування елементів педагогічної майстерності у майбутніх соціальних працівників : Навчальний посібник / уклад.: Максимчук Б. А. – Вінниця, 2019. – 99 с.
16. Максимчук І. А., Малихін А. О., Демченко І. І., Височан Л. М., Філоненко Л. В., Білозерська Г. О., Лісниченко Ю. М., Максимчук Б. А. Структура педагогічної майстерності у контексті інтровертних характеристик фахівця / Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науковопедагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. – К. : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019 – Випуск 12 (120) 19. – 123 с. (С. 82-89)
17. Бабій І. В., Максимчук Б. А., Малихін А. О., Сивохоп Е. М., Короткіх М. А., Грицун Ю. М., Маляр Н. С., Максимчук І. А. Історичні передумови розвитку педагогічної майстерності / Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науковопедагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. – К. : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019 – Випуск 11 (119) 19. – 191 с. (С. 12-

18)

18. Максимчук Б. А., Овчарук В. В., Карасєвич С. А., Овчарук В. Г., Петришин П. В., Шкірта М. І., Тріфан О. М., Максимчук І. А. Педагогічна майстерність майбутніх учителів фізичної культури як предмет наукових досліджень / Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія № 15. Науковопедагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. – К. : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019 – Випуск 11 (119) 19. – с. 191 (С. 129-134)

19. Максимчук Б. А. Аналіз нормативно-правової бази підготовки майбутніх учителів фізичної культури в контексті розвитку їхньої педагогічної майстерності / Б. А. Максимчук // Педагогічний альманах: збірник наукових праць : – Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2019. Випуск 41. – С. 106-112.

20. Максимчук Б. А. Педагогічна майстерність учителів фізичної культури як предмет наукових досліджень / Б. А. Максимчук // Таврійський вісник освіти : – Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2019. № 2 (66). – С. 12-22.

21. Максимчук Б. А. Сучасний стан розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури / Б. А. Максимчук // Наук. часоп. Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. пр. – Київ, 2019. – Вип. 3 (111) 19. – С. 92–97.

22. 36. Рабійчук С. О., Ребрина А.А., Максимчук Б. А., Максимчук І. А. Система ціннісних орієнтацій професійної діяльності волонтера / Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія. – 2019. – Випуск 57. -208 с. (С. 137-144)

23. Максимчук Б. А. Використання новітніх освітніх технологій розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури / Актуальні проблеми вищої професійної освіти. VII Міжнародна науково-практична конференція 22 березня 2019 року / Національний авіаційний університет, Київ, 2019. С. 89-90 <http://kpppo.nau.edu.ua/files/Konfer2019.pdf>

24. Максимчук Б. А., Максимчук І. А. Формування елементів педагогічної майстерності у майбутніх соціальних працівників : Навчальний посібник / уклад.: Максимчук Б. А. – Вінниця, 2019. – 99 с.

25. Демченко І. І., Максимчук Б. А., Протас О. Л., Предик А. А., Височан Л. М., Плетеницька Л. С. Литвиненко В. А., Максимчук І. А. Структурне різноманіття педагогічних здібностей учителя початкової школи / Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія № 15. Науковопедагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. – Київ : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. – Випуск 2 (122) 20. – 203 с. (С. 40-47)

26. Максимчук І. А., Сагач О. М., Демченко І. І., Фурдуй С. Б., Максимчук Б. А., Протас О. Л., Межиловська Л. Й. Кузько Е. О. Саморозвиток у контексті формування педагогічної майстерності майбутнього вчителя / Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія № 15. Науковопедагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. – Київ : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. – Випуск 2 (122) 20. – 203 с. (С. 88-95)

27. Bakhmat, N., Maksymchuk, B., Voloshyna, O., Kuzmenko, V., Matviichuk, T., Kovalchuk, A. ... Maksymchuk, I. (2019). Designing cloud-oriented university environment in teacher training of future physical education teachers. *Journal of Physical Education and Sport*, 19 (4), 1323-1332.

28. Maksymchuk, I., Maksymchuk, B., Frytsiuk, V., Matviichuk, T., Demchenko, I., Babii, I. ... Savchuk, I. (2018). Developing pedagogical mastery of future physical education teachers in higher education institutions. *Journal of Physical Education and Sport*, 18 (2), 810–815.

29. Максимчук Б. А., Овчарук В. В., Галайдюк М. А., Литвиненко В. А., Башавець Н. А., Кахіані Ю. В. Худидька Х. М., Овчарук В. Г. Модернізація інфраструктури національної системи фізичного виховання / Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія № 15. Науковопедагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. – Київ : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. – Випуск 8 (128) 20. – с.196 (102-111)

30. Максимчук Б. А., Швець І. Б., Вишнівська Н. В., Гончар Г. І., Шальов А. С. Дуальна підготовка фахівця в рамках педагогічного закладу вищої освіти / Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія № 15. Науковопедагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. – Київ : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. – Випуск 7 (127) 20. – с.186 (109-119)

31. Гончарук В. А., Гомотюк О. Є., Плетеницька Л. С., Звоздецька В. Г., Ланчуковська Н. В., Хапіна О. В., Чиж А. Г., Максимчук І. А. ПРОГРАМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У КОНТЕКСТІ ОВОЛОДІННЯ ОСНОВАМИ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ / Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія № 15. Науковопедагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. – Київ : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. – Випуск 5 (125) 20. – 169 с. (С. 43-49)

32. Сагач О. М., Корнят В. С., Прокопчук В. І., Дідух І. Я., Плетеницька Л. С., Демченко І. І., Максимчук І. А., Максимчук Б. А. Мотивація та умови розвитку педагогічної майстерності в процесі професійної підготовки / », 017 «Фізичне виховання і спорт» – (Наказ Міністерства освіти і науки № 886 від 02.07.2020). Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія № 15. Науковопедагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. – Київ : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. – Випуск 3 (123) 20. – 178 с. (С. 125-131)

33. Паска М. З., Демченко І. І., Максимчук Б. А., Зубаль М. В., Шапаренко І. Є., Мироненко С. Г., Звонар В. В. Максимчук І. А. Характеристика сучасного стану розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури в процесі професійної підготовки / », 017 «Фізичне виховання і спорт» – (Наказ Міністерства освіти і науки № 886 від 02.07.2020). Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія № 15.

Науковопедагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. – Київ : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. – Випуск 3 (123) 20. – 178 с. (С. 106-113)

Reference

1. Deminska, L.O. (2004). Intergenerational linkages in the training of future physical education teachers. PhD thesis. Luhansk, 20.
2. Bekh, I.D. (2003). Personality education. Personality-oriented approach: theoretical and technological principles, 280.
3. Bondarevskaia, Ye.V. (2000). Theory and practice of personally oriented education: monograph. 354.
4. Zimniaia, I.A. (2003). Pedagogical psychology: [textbook for universities]. 139–140.
5. Kuzmina, N.V. (1967). Essays on the psychology of teacher's work. Psychological structure of the teacher's activity and formation of his personality, 183.
6. Nhoma, H.O. (1982). Students develop skills to analyze pedagogical situations. Soviet school, 11. 81-87.
7. Ushynskiy, H.D. (1983). Selected works: In 2 volumes. Scientific thought, V. 1. 280.
8. Dobroskok, I.I., Kotsur, V.P., & Nikitchyna, S.O. (2008). Innovative pedagogical technologies: theory and practice of use in higher education: [monograph] Pereyaslav-Khmel'nitsky, 284.
9. Shyian, B.M. (2002). Theory and methods of physical education of pupils. Part 2 Ternopil: Educational book – Bohdan, 247.
10. Davydenko, H.V. (2015). Theoretical and methodological principles for the organization of inclusive studies in higher educational institutions of the countries of the European Union. PHD thesis. Kiev, 410.
11. Veselkova, Ye. H. (1995). Formation of professional-legal knowledge and skills of students of HPC by methods of simulation modeling. Abstract of PhD thesis. Omsk, 21.
12. General psychology: textbook for students of ped. institutes; edited by A.V. Petrovskiy, 1976. 479.
13. Matviychuk, T.F. Education of future physical education teachers and vocational training. PhD thesis. Lviv, 201.
14. Demchenko I. I., Maksymchuk B. A., Protas O. L., Koziy O. M., Demchishina O. V., Sahach O. M., Pletenytska L. S., Maksymchuk I. A. (2020). Dynamics of development of pedagogical skills and interaction of factors of its formation. Scientific Journal of M.P. Drahomanov National Pedagogical University, 15. Scientific-pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport), 1 (121) 20. 114 (34-39).
15. Maksymchuk B., Maksymchuk I. (2019). Educational technology of pedagogical skill development at future teachers of physical culture. Traditions and innovations in modern pedagogical activity: European dimension. Collection of scientific works on the materials of the scientific and practical conference. Ismail, 96. (50-52).
16. Maksymchuk I. A., Malikhin A. O., Demchenko I. I., Vysochan L. M., Filonenko L. V., Bilozerska H.O., Lisnichenko Y.M., Maksymchuk B. A. (2019). Structure of pedagogical skills in the context of introverted characteristics of the specialist. Scientific Journal of M.P. Drahomanov National Pedagogical University, 15. Scientific-pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport), 12 (120) 19, 123 (82-89).
17. Babiy I. V., Maksymchuk V. A., Malykhin A. O., Syvokhop E. M., Korotkikh M. A., Grytzun Y.M., Maliar N. S., Maksymchuk I. A. (2019). Historical prerequisites for pedagogical skills development. Scientific Journal of M.P. Drahomanov National Pedagogical University, 15. Scientific-pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport), 11 (119) 19, 191. (12-18).
18. Maksymchuk B. A., Ovcharuk V. V., Karasevich S. A., Ovcharuk V. H., Petryshin P. V., Shkirta M. I., Trifan O. M., Maksymchuk I. A. (2019). Pedagogical skill of physical culture future teachers as a subject of scientific research. Scientific Journal of M.P. Drahomanov National Pedagogical University, 15. Scientific-pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport), 11 (119) 19, 191 (129-134).
19. Maksymchuk B. A. (2019). Analysis of the legislative framework for training of future teachers of physical culture in the context of the development of their pedagogical skills. Pedagogical almanac: collection of scientific works. Kherson, 41. 106-112.
20. Maksymchuk B. A. (2019). Pedagogical skill at teachers of physical culture as a subject of scientific research. Tavriyskyi bulletin of education. Kherson, 2 (66), 12-22.
21. Maksymchuk B. A. Modern state of development of pedagogical skill of physical culture future teachers. (2019). Scientific Journal of M.P. Drahomanov National Pedagogical University, 15. Scientific-pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport), 3 (111) 19. 92-97.
22. Rabiychuk S. O., Rebryna A.A., Maksymchuk B. A., Maksymchuk I. A. (2019). The system of value orientations of professional activity of the volunteer. Scientific notes of Mykhailo Kotsyubynskiy Vinnitsa State Pedagogical University, Series: pedagogy and psychology, 57. 208. (137-144).
23. Maksymchuk B. A. (2019). Using the Latest educational technologies for the development of pedagogical skills of future teachers of physical culture. Topical Problems of Higher Vocational Education. Kiev, 89-90 <http://kpppo.nau.edu.ua/files/Konfer2019.pdf>
24. Maksymchuk B. A., Maksymchuk I. A. (2019). Formation of elements of pedagogical skill in future social workers. Tutorial. Vinnitsa, 99.
25. Demchenko I. I., Maksymchuk B. A., Protas O. L., Predyk A. A., Vysochan L. M., Pletenytska L. S., Lytvynenko V. A., Maksymchuk I. A. (2020). Structural variety of pedagogical abilities at primary school teacher. Scientific Journal of M.P. Drahomanov National Pedagogical University, 15. Scientific-pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport), 2 (122) 20. 20. (40-47).
26. Maksymchuk I. A., Sahach O. M., Demchenko I. I., Furdyy S. B., Maksymchuk B. A., Protas O. L., Mezhiolvska L. Y., Kuzko E. O. (2020). Self-education in the context of the formation of pedagogical skills of the future teacher. Scientific Journal of

- M.P. Drahomanov National Pedagogical University, 15. Scientific-pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport), 2 (122) 20. 203 (88-95).
27. Bakhmat, N., Maksymchuk, B., Voloshyna, O., Kuzmenko, V., Matviichuk, T., Kovalchuk, A. ... Maksymchuk, I. (2019). Designing cloud-oriented university environment in teacher training of future physical education teachers. *Journal of Physical Education and Sport*, 19 (4), 1323-1332.
28. Maksymchuk, I., Maksymchuk, B., Frytsiuk, V., Matviichuk, T., Demchenko, I., Babii, I. ... Savchuk, I. (2018). Developing pedagogical mastery of future physical education teachers in higher education institutions. *Journal of Physical Education and Sport*, 18 (2), 810-815.
29. Maksymchuk, B. A., Ovcharuk, V.V., Halaydiuk, M.A., Lytvynrnko, V.A., Bashavets, N.A., Kakhiani, Yu.V., Khudytska Kh.M., & Ovcharuk, V.H. (2020). Modernization of the infrastructure of the national physical education system. *Scientific Journal of M.P. Drahomanov National Pedagogical University, 15. Scientific-pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport)*, 8 (128) 20. 196 (102-111).
30. Maksymchuk, B.A., Shvets, I.B., Vyshnivska, N.B., Honchar, H.I., & Shaliov, A.S. (2020). The dual training of a specialist within a pedagogical institution of higher education. *Scientific Journal of M.P. Drahomanov National Pedagogical University, 15. Scientific-pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport)*, 7 (127) 20. 186 (109-119).
31. Honcharuk, V.A., Homotiuk, O.Ye., Pletenytska, L.S., Zvozdetska, V.H., Lanchukovska, N.V., Khapina, O.V., Chyzh, A.H., & Maksymchuk I.A. (2020). The program of pedagogical practice in the context of mastering the basics of pedagogical communication. *Scientific Journal of M.P. Drahomanov National Pedagogical University, 15. Scientific-pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport)*, 5 (125) 20. 169 (43-49).
32. Sahach O.M., Korniat, V.S., Prokopchuk, V.I., Didukh, I.Ya., Pletenytska, L.S., Demchenko, I.I., Maksymchuk I.A., & Maksymchuk B.A. (2020). Motivation and conditions for the development of pedagogical skills in the process of vocational training. *Scientific Journal of M.P. Drahomanov National Pedagogical University, 15. Scientific-pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport)*, 3 (123) 20. 178 (125-131).
33. Paska, M.Z., Demchenko, I.I., Maksymchuk B.A., Zubal, M.V., Shaparenko, I.Ye., Myronenko, S.H., Zvonar, V.V., & Maksymchuk I.A. (2020). Characteristics of the current state of the pedagogical skills development of future physical culture teachers in the process of vocational training. *Scientific Journal of M.P. Drahomanov National Pedagogical University, 15. Scientific-pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport)*, 3 (123) 20. 178 (106-113).

DOI 10.31392/NPU-nc.series 15.2021.1(129).12
УДК 796.011.3 - 053.2 / - 53.7:159.922.7

Марченко О. Ю.
доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор,
Національний університет фізичного виховання і спорту України
Холодова О. С
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
Національний університет фізичного виховання і спорту України
Заєць К.
магістрантка НУФВСУ

ОСОБЛИВОСТІ САМООЦІНКИ РІВНЯ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ЮНАКІВ І ДІВЧАТ РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУП

Мета даної статті полягає у вивченні особливостей і відмінностей самоопису фізичного розвитку школярів різного віку. У дослідженні взяли участь 628 осіб (юнаків - 282; дівчат - 346). Для вирішення завдань нашого дослідження було використано наступні методики: тест-опитувальник «Самоопис фізичного розвитку», методи математичної статистики. За результатами дослідження визначено, що самооцінка фізичного розвитку школярів має високий та завищений рівні, що становить 80-85% від максимального балу. Встановлено, що на загальну самооцінку хлопців молодшого шкільного віку впливає більше показників, ніж у дівчат. Юнаки самооцінку асоціюють із власним здоров'ям, координацією рухів та гнучкістю. Дівчата самооцінку асоціюють з фізичною активністю та власними фізичними здібностями. Також отримані результати наукового експерименту надають нам право стверджувати про існування вікових та статевих відмінностей між показниками самоопису юнаків і дівчат, які займаються та не займаються спортом. Порівнюючи результати самоопису респондентів за всіма показниками фізичного розвитку, виявлено, що самооцінка фізичних здібностей у юнаків вище, ніж у дівчат. Але у дівчат вона стає більш диференційованою з віком.

Ключові слова: школярі, фізичне «Я», фізичне виховання, фізична культура, юнаки, дівчата, самооцінка фізичного розвитку.

Марченко О. Ю., Холодова О. С., Заєць К. В. Особенности самооценки уровня физического развития юношей и девушек разных возрастных групп. Цель данной статьи: изучения особенностей и отличий самоописания физического развития школьников разного возраста. В исследовании приняли участие 628 человек (юношей - 282; девушек - 346). Для решения задач нашего исследования были использованы следующие методики: тест-опросник «Самоописание физического развития», методы математической статистики. В результате исследования установлено, что самооценка физического развития школьников имеет высокий и завищенный уровни и составляет 80-85% от максимального балла. Установлено, что на общую самооценку мальчиков младшего школьного возраста влияет больше показателей, чем у девочек. Юноши самооценку ассоциируют с уровнем своего здоровья, координацией